

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28.07.2003, sp. zn. 12 Co 377/2003, ECLI:CZ:MSPH:2003:12.CO.377.2003.1

Číslo: 12/2005

Právní věta: Výkonem rozhodnutí přikázáním jiné peněžitě pohledávky (§ 312 a násl. o. s. ř.) lze postihnout i pohledávku povinného vůči státu z titulu přeplatku na dani.

Soud: Městský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 28.07.2003

Spisová značka: 12 Co 377/2003

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Výkon rozhodnutí

Předpisy: § 9 odst. 3 písm. c) předpisu č. 30/2000Sb.
§ 9 odst. 3 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 14. 2. 2003 O b v o d n í s o u d pro Prahu 5 nařídil podle vykonatelného platebního rozkazu Okresního soudu v Klatovech ze dne 27. 6. 2002 k uspokojení pohledávky oprávněné v částce 77 126,30 Kč s přísl. a nákladů předcházejícího řízení ve výši 19 309 Kč výkon rozhodnutí přikázáním peněžitě pohledávky, kterou má povinný za dlužníkem Finančním úřadem pro P. ve výši 77 126,30 s přísl. z důvodu „vrácení daně z přidané hodnoty povinnému v souvislosti s dopravou do ciziny, která je od DPH osvobozena“. Povinnému bylo zakázáno, aby s pohledávkou za svým dlužníkem v rozsahu, v jakém byla postižena, jakkoliv nakládal. Dlužníku povinného bylo zakázáno vyplatit povinnému jeho pohledávku (v postiženém rozsahu), provést na ni započtení či s ní jinak nakládat. Dlužníku povinného bylo dále uloženo vyplatit již splatnou pohledávku (v postiženém rozsahu) na označený účet oprávněné, a to následujícího dne poté, kdy mu bude doručeno vyrozumění soudu o tom, že usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci s tím, že není-li pohledávka dosud splatná, je dlužník povinného povinen ji vyplatit, jakmile se stane splatnou. Konečně bylo rozhodnuto o nákladech řízení.

Proti tomuto usnesení podal odvolání Finanční úřad pro P. (dále jen „finanční úřad“) a namítal, že není možné vést výkon rozhodnutí proti peněžním prostředkům, které jsou vedeny na účtech spravovaných státními orgány podle zvláštních předpisů. Osobní daňové účty mají charakter příjmových účtů veřejného rozpočtu, přičemž s peněžními prostředky na těchto účtech lze disponovat pouze způsobem, který je stanoven zvláštními právními předpisy, které mají povahu veřejného práva. Proto nelze analogicky aplikovat právní normy upravující právo soukromé, např.

občanský soudní řád. Ustanovení § 64 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, definuje vratitelný přeplatek a stanoví podmínky, za nichž lze tento přeplatek vrátit daňovému subjektu. Možnost zprostit se této povinnosti není v zákonu č. 337/1992 Sb. ani v jiné normě veřejného práva upravena. Podle ustálené judikatury by byl jiný postup v rozporu se zákonem č. 337/1992 Sb. Dlužník a věřitel jsou subjekty občanského a obchodního závazkového vztahu, pro který je charakteristické rovné postavení. Postavení finančního úřadu vymezují předpisy práva veřejného. Protože finanční úřad je subjektem veřejného práva, nelze na jeho postavení v občanském soudním řízení vztáhnout předpisy soukromého práva hmotného a postavit jej do role dlužníka. Pokud by došlo k plnění ze strany finančního úřadu tak, jak je mu uloženo napadeným usnesením, jednalo by se o hrubé porušení zákona s odpovědností za případnou škodu. Finanční úřad proto navrhl, aby napadené usnesení bylo zrušeno, neboť příkazuje finančnímu úřadu provést úkon, který je v rozporu s platnými právními předpisy.

S ohledem na skutečnost, že odvolání proti usnesení podal dlužník povinného, který není účastníkem řízení (§ 255 odst. 1 o. s. ř.), zabýval se odvolací soud tím, zda je vůbec dlužník povinného oprávněn odvolání podat. V soudní praxi je zastáván názor, že zásadně dlužník povinného není oprávněn podat odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (R 54/1966). Výjimečně však lze dlužníku povinného přiznat právo odvolání v tom případě, je-li nařízeným výkonem rozhodnutí neoprávněně zasaženo do právní sféry dlužníka povinného jako třetí osoby např. tím, že by jí byly uloženy povinnosti, které pro dlužníka povinného ze zákona nevyplývají. Bylo-li tedy napadeným usnesením neoprávněně zasaženo do práv dlužníka povinného, je dlužník povinného oprávněn podat odvolání a je třeba napadené usnesení změnit, popř. zrušit. Nebylo-li napadeným usnesením do práv dlužníka povinného nepřipustně zasaženo, není dlužník povinného oprávněn odvolání podat a jeho odvolání je třeba odmítnout jako podané osobou neoprávněnou (§ 218 písm. b/ o. s. ř.).

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e odvolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud posuzoval, zda finanční úřad může být považován za dlužníka povinného při nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním jiných peněžitých pohledávek ve smyslu ustanovení § 312 a násl. o. s. ř. Nařízeným výkonem rozhodnutí má být v tomto případě postižena pohledávka povinného vůči finančnímu úřadu představující nárok povinného na vrácení přeplatku na dani z přidané hodnoty. Není sporu o to, že vztah povinného a finančního úřadu týkající se placení daně, případně vrácení přeplatku daně je vztahem upraveným veřejným právem. V tomto vztahu vystupují coby daňové subjekty finanční úřad jako správce daně a povinný jako daňový poplatník. Ustanovení § 64 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, pak upravuje, co je to daňový přeplatek a za jakých podmínek vzniká poplatníku právo na výplatu tohoto daňového přeplatku. Má-li za splnění zde uvedených podmínek finanční úřad jako správce daně povinnost vyplatit poplatníku určitou finanční částku jako vrácení daňového přeplatku, lze finanční úřad v tomto vztahu považovat za osobu povinnou poskytnout finanční plnění a poplatníka za osobu oprávněnou požadovat toto finanční plnění. Z uvedeného plyne, že v případě daňového přeplatku má poplatník (za splnění zákonem uvedených předpokladů) pohledávku za finančním úřadem. V tomto smyslu lze finanční úřad považovat za dlužníka povinného.

S odvolatelem lze souhlasit potud, že shora uvedená pohledávka (nárok na vrácení daňového přeplatku) není upravena normami práva soukromého, ale normami práva veřejného, stejně jako řízení o takové pohledávce je zvláštním daňovým řízením opět upraveným veřejnou normou (zákon č. 337/1992 Sb.). Zbývá k posouzení, zda lze soudním výkonem rozhodnutí postihnout takovou pohledávku. Zákon pozitivně nevymezuje, jaké pohledávky mohou být postiženy soudním výkonem rozhodnutí. Z jiných upravených způsobů výkonu rozhodnutí a dále z ustanovení § 312 odst. 1 § 317 o. s. ř. je možné dovodit, že výkonem rozhodnutí podle ustanovení § 312 a násl. o. s. ř. lze postihnout

každou peněžitou pohledávku povinného vůči třetí osobě, kromě 1) mzdy a jiných příjmů (§ 276 a násl. a § 299 o. s. ř.), 2) pohledávek z vkladních knížek, vkladních listů nebo jiných forem vkladů a cenných papírů (§ 334 o. s. ř.), 3) pohledávek z účtů u banky (§ 303 a násl. o. s. ř.) a 4) pohledávek výslovně vyloučených z výkonu rozhodnutí postižením jiné peněžité pohledávky (§ 317 o. s. ř.). Pohledávka daňového poplatníka vůči správci daně na vyplacení daňového přeplatku není pohledávkou, kterou by bylo možno podřadit pod body 1) až 4) shora uvedené. Žádné z ustanovení občanského soudního řádu tedy nebrání tomu, aby byla soudním výkonem rozhodnutí postižena pohledávka povinného vyplývající z veřejnoprávní normy. Občanský soudní řád dokonce počítá s možností, že postižená pohledávka není pohledávkou upravenou soukromým právem, tj. především právem občanským a obchodním. Podle ustanovení § 317 odst. 2 o. s. ř. výkonu rozhodnutí nepodléhají peněžité dávky sociální péče a dávky státní sociální podpory vyplácené podle zvláštního zákona jednorázově. A contrario z uvedeného ustanovení plyne, že z výkonu rozhodnutí nejsou vyloučeny opakované (pravidelné) dávky státní sociální podpory. Podle zákona č. 117/1995 Sb. o dávkách státní sociální podpory rozhodují obecní úřady v rámci přenesené příslušnosti, přičemž se postupuje podle správního řádu. V případě rozhodování o dávkách státní sociální podpory se tedy jedná o výkon státní správy, přičemž podmínky vzniku nároku na dávku a povinnosti žadatele o dávku a příslušného správního orgánu (obecního úřadu) upravuje zvláštní zákon, který má, stejně jako daňové zákony, povahu veřejnoprávní. Veřejnoprávní povaha vztahu mezi příjemcem (opakované) dávky a jejím poskytovatelem tedy nebrání tomu, aby pohledávka vzniklá z tohoto vztahu byla postižena soudním výkonem rozhodnutí. Také ustanovení § 315 o. s. ř. upravující poddlužnickou žalobu zjevně připouští možnost, že je postižena pohledávka, která není svou povahou občanskoprávní (náležející do civilní pravomoci soudu), ale je pohledávkou představující nárok podle hmotného práva správního či podle jiného zvláštního práva. Citované ustanovení totiž počítá s tím, že postiženou pohledávku může vymáhat po dlužníku povinného přímo oprávněný, a to nejen v řízení podle části třetí občanského soudního řádu, ale i v řízení podle zvláštního zákona. Takovým řízením nepochybně může být řízení správní, ale i řízení daňové.

Z uvedeného plyne závěr, že soudním výkonem rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky může být postižena i taková pohledávka za třetí osobou, která je upravena procesní i hmotněprávní normou veřejného práva, tedy i pohledávka daňového poplatníka vůči finančnímu úřadu na vrácení daňového přeplatku. Finančnímu úřadu byly napadeným usnesením uloženy povinnosti, které pro dlužníka povinného vyplývají z ustanovení § 313 a § 314a o. s. ř. Potud není důvodná námitka odvolatele, že splnění povinností uložených mu napadeným usnesením je porušením zákona. Žádný zvláštní zákon finančnímu úřadu nezakazuje učinit úkony ve smyslu ustanovení § 313 a § 314a o. s. ř. Naopak občanský soudní řád, který jako zákon je závazný pro všechny, může i finančnímu úřadu jako dlužníku povinného zakázat s pohledávkou povinného nakládat a může mu uložit povinnost tuto pohledávku (za uvedených podmínek) v postiženém rozsahu vyplatit oprávněné.

Napadeným usnesením nebylo nepřipustně zasaženo do práva finančního úřadu, neboť mu byly uloženy povinnosti v souladu s ustanovením § 313 a § 314a o. s. ř. Protože nedošlo k nepřipustnému zásahu do práva dlužníka povinného, není dlužník povinného oprávněn podat proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí odvolání.

Odvolací soud proto bez nařízení jednání (§ 214 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.) odvolání finančního úřadu odmítl (§ 218 písm. b/ o. s. ř.).